

گزارش ارزیابی تاثیرات اجتماعی و فرهنگی احداث مسیر ویژه دوچرخه

چکیده

در عصر حاضر با گسترش ابزارهای فناوری اطلاعات (کامپیوتر، اینترنت و...)، تغییر سبک زندگی و نحوه اشتغال افراد، اوقات فراغت و فعالیت‌های ورزشی یکی از موضوعات قابل بررسی است. هر سازمان و نهادی با توجه به توان خود در این حوزه فعالیت داشته، شهرداری تهران به عنوان نهاد مدیریتی با رویکرد اجتماعی و با هدف همگانی نمودن ورزش و ارتقاء سلامت جسمی و روانی شهروندان دست به اقدامات اساسی زده است. در این راستا، ورزش‌های همگانی، عمومی و صبحگاهی در اولویت‌های اجرایی شهرداری قرار گرفت و با اجرای برنامه‌هایی از جمله برپایی ایستگاه‌های تندرستی در پارک‌ها، برگزاری مسابقات ورزشی محلات، ورزش‌های عمومی نظیر دو و میدانی، دوچرخه‌سواری، کوهپیمایی، توسعه فرهنگ ورزش را در شهر دنبال می‌کنند و همچنین توسعه فضاهای ورزشی نظیر احداث زمین چمن مصنوعی، سالن مخصوص بانوان از اهم اقدامات بوده است. پیامد چنین رویکردی، توزیع عادلانه فضاهای ورزشی است. با این مقدمه، رویکرد شهرداری تهران در بخش ورزش، رویکرد همگانی است در این راستا شهرداری، توسعه آموزش و نهادینه ساختن و ترویج فرهنگ ورزش را در دستور کار خود قرار داده است.

واژگان کلیدی: ارزیابی تاثیر، احداث مسیر ویژه دوچرخه، منطقه ۲۲، سبک زندگی

مقدمه

مزایای انجام ارزیابی تاثیرات اجتماعی، دامنه نسبتاً وسیعی را دربرمی‌گیرد که از شناسایی پیامدهای منفی می‌تواند شروع شود و تا کمک به مدیران برای تصمیم‌گیری بهتر ادامه یابد. این امر تا حدود زیادی به گسترده بودن فاکتورهای اجتماعی و فرهنگی برمی‌گردد که به انحاء گوناگون می‌توانند دستاوردهای اقدامات توسعه‌ای را تحت تاثیر قرار داده و حتی در مواردی آنها را با شکست کامل روبرو سازند. هر چند که ارزیابی تاثیرات اجتماعی نمی‌تواند تمام این فاکتورها را مورد بررسی قرار دهد اما توانایی آن را دارد که

داده‌های مفیدی را در اختیار طراحان پروژه‌ها و مدیران شهری قرار دهد و نشان دهد که فاکتورهای گوناگون اجتماعی و فرهنگی چگونه می‌توانند سد راه پروژه شوند و یا در برخی از موارد در مقام تسهیل کننده عمل نمایند. این پژوهش نیز دنبال این است که فاکتورهای گوناگون اجتماعی و فرهنگی ناشی از احداث مسیر ویژه دوچرخه را با توجه به موقعیت خاص منطقه اجرای پروژه بررسی نماید.

ارزیابی تأثیر

ارزیابی تأثیر پروژه، ارزیابی چگونگی و میزان وقوع تغییر تعریف می‌شود (فاضلی ۱۳۸۹، ص ۴۱). هنک بکر ارزیابی تأثیر را "فرایند شناسایی تأثیرات آتی یک فعالیت جاری یا پیشنهاد شده" تعریف می‌کند.

ارزیابی تأثیر اجتماعی

ارزیابی تأثیر اجتماعی پژوهشی بین رشته‌ای با محوریت علوم اجتماعی است که می‌کوشد با سهم شدن در همه مراحل برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی نتایج اقدامات توسعه‌ای - سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌ها - شناخت معتبری از تغییراتی که این اقدامات در محیط طبیعی و اجتماعی ایجاد می‌کند ارائه دهد و پیش از اجرا شدن اقدام توسعه‌ای تأثیرات اجتماعی ناشی از اجرای آنها را برآورد نماید. همچنین ارزیابی تأثیر اجتماعی می‌کوشد شرایط اجتماعی موفقیت اقدامات توسعه‌ای را مطالعه، تأثیرات منفی این اقدام را پیش بینی و راهکارهایی برای حذف کردن یا کاستن از تأثیرات منفی و تقویت تأثیرات مثبت ارائه دهد (فاضلی ۱۳۸۹، ص ۶۰)

معرفی پروژه

در عصر حاضر با گسترش ابزارهای فناوری اطلاعات (کامپیوتر، اینترنت و...)، تغییر سبک زندگی و نحوه اشتغال افراد، اوقات فراغت و فعالیت‌های ورزشی یکی از موضوعات قابل بررسی است. هر سازمان و نهادی با توجه به توان خود در این حوزه فعالیت داشته، شهرداری تهران به عنوان نهاد مدیریتی با رویکرد اجتماعی و با هدف همگانی نمودن ورزش و ارتقاء سلامت جسمی و روانی شهروندان دست به اقدامات اساسی زده است. در این راستا، ورزش‌های همگانی، عمومی و صبحگاهی در اولویت‌های اجرایی شهرداری قرار گرفت و با اجرای برنامه‌هایی از جمله برپایی ایستگاه‌های تندرستی در پارک‌ها، برگزاری مسابقات ورزشی محلات، ورزش‌های عمومی نظیر دو و میدانی، دوچرخه‌سواری، کوهپیمایی، توسعه فرهنگ ورزش را در شهر دنبال می‌کنند و همچنین توسعه فضاهای ورزشی نظیر احداث زمین چمن مصنوعی، سالن مخصوص بانوان، مسیر ویژه دوچرخه از اهم اقدامات بوده است. پیامد چنین رویکردی،

توزیع عادلانه فضاهای ورزشی است. با این مقدمه، رویکرد شهرداری تهران در بخش ورزش، رویکرد ورزش همگانی است در

این راستا شهرداری، توسعه آموزش و نهادینه ساختن و ترویج فرهنگ ورزش را در دستور کار خود قرار داده است.

استقرار امکانات ورزشی در اماکن عمومی، یکی از راهبردهایی است که مسئولان شهری، در جهت توسعه فعالیت‌های ورزشی و همگانی نمودن ورزش به کار گرفته‌اند. از جمله فضاهای عمومی که قابلیت اجرای طرح‌های ورزشی را داراست پارک‌ها و فضاهای جنگلی است. شهرداری مناطق ۲۲ گانه تهران با زمینه‌یابی و انجام مطالعات مقدماتی در خصوص پارک‌ها، امکانات ورزشی را در این فضاها مستقر نموده‌اند. از جمله پارک‌های جنگلی، پارک چیتگر واقع در منطقه ۲۲ تهران است که قابلیت اجرای پروژه‌های ورزشی را دارد. با توجه به ویژگی‌های خاص چیتگر از جمله مساحت زیاد، قابلیت بالا در جذب

توریست و گردشگر و پتانسیل زیاد برای سرمایه‌گذاری در زمینه‌های تفریحی - ورزشی، نظر مسئولان را از سالیان قبل، به خود جلب نموده است. ورود فعالیت‌های ورزشی در پارک جنگلی از چندین سال پیش با احداث پیست دوچرخه‌سواری آغاز و در ادامه با احداث باشگاه سوارکاری و زمین‌های روباز هندبال، بسکتبال و والیبال ادامه داشته است. متعاقباً شهرداری منطقه ۲۲ جهت هدایت و مدیریت بهتر فعالیت‌های ورزشی پارک، مدیریت تربیت بدنی منطقه را با احداث ساختمانی در ضلع شرقی و در مرکز - مراکز ورزشی - پارک راه‌اندازی کرد و مدیریت پارک چیتگر و مدیریت ورزش پارک چیتگر را با هم، ادغام نمود. این مرکز علاوه بر مدیریت فعالیت‌ها و برنامه‌های ورزشی پارک، مدیریت سایر مراکز ورزشی زیر نظر شهرداری منطقه را نیز بر عهده گرفت.

ویژگیهای کلی طرح:

پروژه احداث مسیر ویژه دوچرخه سواری فاز غربی بوستان چیتگر از جمله پروژه‌های ترافیکی شهرداری منطقه ۲۲ است. که با مدیریت و نظارت معاونت ترافیک شهرداری منطقه ۲۲ با طول تقریبی ۶۲۵۰ و با

بودجه ای معادل ۵ (پنج) میلیارد ریال و با اهداف ذکر شده در بالا در حال احداث است. طبق برنامه زمانبندی اجرای این پروژه، مقرر شده است طرح از خرداد ماه ۱۳۸۹ شروع و تا پایان بهمن ماه ۱۳۸۹ اتمام و به بهره برداری برسد.

حیطه و محدوده اجتماعی طرح:

الف) جمعیت ساکن محله ۴ منطقه ۲۲:

جمعیت این محله حدود ۲۲۰۰۰ نفر است و اکثریت آنها مسلمان و شاغل در مراکز دولتی و نظامی هستند.

مشخصات عمومی محله چهار

ویژگی های عمومی محله ۵	
نام محله	محله چهار
جمعیت	۲۱۸۰۰
مساحت (هکتار)	۳۶۵
تعداد خانوار	۵۱۹۰
بعد خانوار	۴,۲

شناسنامه محلات، ۱۳۸۸

محله زیبا دشت پایین دارای دارای ۱۳ مدرسه، ۷ مسجد، ۱۸ پارک، ۲ کتابخانه، ۳ مجموعه ورزشی، یک فرهنگسرا و ۸ بانک می باشد.

ب) جمعیت شناور و مسافر محله ۴ منطقه ۲۲:

وجود مراکز فرامنطقه ای مثل پارک جنگلی چیتگر و ورزشگاه آزادی مسافرت های گسترده از سایر مناطق شهر به این محله (زیبادشت پائین) را به همراه داشته است.

آثار، پیامدها و مقتضیات پروژه شهری مذکور (در نگاه اولیه) بر ابعاد اجتماعی و فرهنگی شهر:

در ارزیابی و نگاه اولیه به سرفصلهای زیر به عنوان آثار و پیامدهای کلی پروژه احداث مسیر ویژه دوچرخه سواری فاز غربی بوستان چیتگر در زمان اجرا و بهره برداری می توان اشاره کرد:

اقتصادی و تجاری (تأثیرات مثبت، منفی / موقت یا پایدار):

حذف و تغییر برخی از مشاغل و منابع درآمدی مستقر در محدوده طرح.

اشتغال و کارآفرینی برای کارگران و صنوف مرتبط.

ایجاد مشاغل جدید با شرایط و مقتضیات خاص خود.

تأثیر بر زیرساخت ها و توسعه محلات اطراف و محیط داخلی بوستان چیتگر.

کاهش/اصلاح میزان مصرف سوخت.

اجتماعی (تأثیرات مثبت، منفی / موقت یا پایدار):

تأثیر بر رفاه و آسایش شهروندان بخصوص ساکنین محله ۸، ناحیه ۴ و کل منطقه ۲۲.

تأثیر بر سبک زندگی مردم (تغییر در شیوه تعامل و روابط افراد، گروه ها و خانواده ها، ...).

افزایش / کاهش آسیب‌ها و بزهکاری‌های اجتماعی (مانند سرقت، اعتیاد، . . .).

تأثیر بر امنیت اجتماعی محلات همجوار بوستان چیتگر .

مشارکت / عدم مشارکت شهروندان در اداره امور شهر.

تأثیر بر هنجارهای اجتماعی و باید و نبایدهای اخلاقی.

تأثیر بر روابط خانوادگی و تعاملات اجتماعی افراد.

تأثیر بر تشکل‌ها و انجمن‌های ورزشی و اجتماعی.

فرهنگی (تأثیرات مثبت، منفی / موقت یا پایدار):

تأثیرات طرح بر نحوه استفاده از فضاهای عمومی.

تغییرات نگرشی در شهروندان نسبت به موضوع ترافیک و حمل و نقل درون شهری.

تأثیر بر نحوه مصرف کالاها و خدمات فرهنگی.

تأثیر بر آداب، رسوم و ارزشهای فرهنگی.

نیازهای آموزشی و مهارتی خاص فرهنگی - ورزشی.

سیاسی (تأثیرات مثبت، منفی / موقت یا پایدار):

تغییر در روابط مجموعه مدیریت شهری با شهروندان.

افزایش / کاهش اعتماد شهروندان و مردم محلی به برنامه‌های شهرداری و کل مجموعه مدیریتی شهر تهران.

تقویت حس همکاری و مشارکت شهروندان در اداره امور شهر و همکاری با مدیریت محلی.

ترافیکی، کالبدی، محیطی، بهداشتی و ایمنی (تأثیرات مثبت، منفی / موقت یا پایدار):

افزایش سر و صدا (آلودگی صوتی) برای استفاده کنندگان از بوستان چیتگر.

تأثیرات کالبدی و زیبایی‌شناختی (تغییر چشم‌انداز محیط شهری) بصورت موقت و پایدار.

احتمال افزایش حوادث و سوانح بر اثر محدودیت‌های ایجاد شده در معابر و دسترسی‌ها.

کاهش آلودگی هوا.

سازمانی (تأثیرات مثبت، منفی / موقت یا پایدار):

احتمال تغییرات سازمانی (ایجاد یا تغییر در وظایف سازمانی شهرداری‌ها و ادارات تابعه).

افزایش حجم کار شهرداری‌های نواحی و مناطق درگیر در طرح در مدت اجرا/ بهره‌برداری پروژه.

روانشناختی (تأثیرات مثبت، منفی / موقت یا پایدار):

افزایش یا کاهش سلامت روانی.

تأثیر بر مهارت‌ها و ایجاد شرایط خاص در افراد و برخی ذینفعان.

تأثیر بر احساسات و روحیات شهروندان.

تأثیر بر خلق و خو و رفتار شهروندان.

از مجموع اثرات و پیامدهای ذکر شده در بالا، برخی از اثرات و پیامدهای مهم و اولویت‌دار اجتماعی و

فرهنگی برای گروه‌های ذینفع پس از طی مرحله اکتشافی شناسایی، انتخاب و مورد ارزیابی قرار خواهند

گرفت که بعداً در گزارش‌ها و در جداولی مثل جداول شماره ۱ تا ۳ جمع‌بندی و تشریح می‌گردند.

بیان مساله

شهر تهران با جمعیت ساکن نزدیک به ۸ میلیون نفر و با احتساب سفرهای دوره ای که جمعیت شناور آن را به بیش از ۹ میلیون نفر در روز می رساند بزرگترین کلان شهر در کشور و خاورمیانه است که با مشکلات جدی و عدیده ای در سیستم حمل و نقل خود مواجه است. در طی ۱۰ ساله اخیر با افزایش مالکیت خودرو و افزایش رفاه نسبی، نرخ سفر از ۱/۵ سفر سواره به ازاء هر سفر افزون شده است بطوری که قریب به ۱۵ میلیون سفر سواره در طی روز در شبکه معابر شهر تهران جریان دارد. این تعداد سفر منشاء بسیاری از مشکلات دیگر شهر تهران است بطوری که روزانه قریب به ۱۴ میلیون لیتر بنزین توسط خودروها مصرف می شود که این امر خود باعث آلودگی محیط زیست و در نتیجه کاهش ضریب ایمنی و سلامتی شهروندان است. ضمن اینکه افزایش حجم تردد خودروها خود باعث افزایش تصادفات و خسارات مادی و جانی ناشی از آن نیز می شود. در کلان شهر تهران بیش از ۳ میلیون خودرو تردد می کنند. تمامی این آمارها نشان از گستردگی مسائل و مشکلات کلان شهر تهران در بخش حمل و نقل دارد که نیازمند عزم و ابزاری کارآمد برای کاهش مشکلات و بهبود وضعیت آن است. لذا شهرداری تهران برای رفع این مشکل از راهکارها و طرحهای مختلفی مانند ساخت، توسعه یا بهبود شبکه بزرگراهی و معابر، توسعه و تقویت سیستم حمل و نقل عمومی، بکارگیری روشهای مدیریتی در کنترل و هدایت ترافیک و اصلاح فرهنگ ترافیکی و توسعه و ترویج فرهنگ دوچرخه سواری بهره می گیرد.

ساخت و توسعه مسیرهای ویژه دوچرخه سواری بر اصلاح فرهنگ ترافیکی، روان سازی ترافیک و آلودگی هوا تاثیرات قابل توجهی دارد. که خود عاملی بسیار مؤثر در بهبود شرایط زیست محیطی و در نتیجه کاهش گازهای آلاینده و آلودگیهای صوتی و بصری، افزایش سلامتی، کاهش میزان تصافات و مرگ و میر و معلولیت، افزایش بهداشت روانی شهروندان، ... و در مجموع ارتقاء وضعیت فرهنگی و اجتماعی مردم می شود. از سویی دیگر عامل مهمی در جهت پر کردن اوقات فراغت شهروندان و افزایش سرانه فضاهای تفریحی - ورزشی است.

محیط های اقتصادی - اجتماعی در مراحل ساخت، بهره برداری و یا پس از اجرای پروژه های عمرانی و ترافیکی دستخوش تغییرات مشخص می شوند. آلودگی هوا و آلودگی صوتی ناشی از فعالیت پروژه می تواند بر جمعیت منطقه تاثیر گذارد. بدیهی است در پروژه احداث مسیر ویژه دوچرخه سواری بوستان چیتگر نیز پیامدهایی به شرح مذکور قابل ذکر است، که پیش از اجرای یا حین اجراء و بهره برداری از این پروژه بایستی مطالعه گردد. و پیامدها و اثرات مهم منفی و ناخواسته طرح کنترل و دامنه تاثیرات آن به حداقل کاهش یابد یا تعدیل گردد و یا گزینه های بدیل و جایگزینی برای آن فراهم شود.

اهداف طرح

هدف کلی:

هدف کلی این تحقیق ارزیابی اثرات و پیامدهای اجتماعی و فرهنگی ناشی از احداث و بهره برداری از مسیر ویژه دوچرخه سواری در بوستان چیتگر، محله، ناحیه، منطقه و شهر تهران و همچنین تهیه پیوست

اجتماعی و فرهنگی و ارائه راهکارهایی برای به حداقل رساندن اثرات و پیامدهای منفی ناخواسته و استفاده و بهره برداری مطلوب تر از پیامدهای مثبت و نقاط قوت این پروژه است.

پیرو هدف فوق، اهداف جزئی و عملیاتی زیر دنبال می شود:

اهداف عملیاتی:

بررسی میزان توجه و تأکید بر عوامل فرهنگی (فضاهای عمومی و فضاهای فرهنگی مثل سینما، کتابخانه، پارکها و نمایشگاه ها، فرهنگسراها، نیازهای آموزشی و مهارتی خاص فرهنگی - هنری) در طراحی و اجرای پروژه؛

بررسی میزان توجه و تأکید بر عوامل روانشناختی (بیم ها و آرزوها، فشار روانی، اضطراب و ناراحتی اعصاب) ساکنین محلات و استفاده کنندگان در طراحی و اجرای پروژه.

بررسی و شناسایی ابعاد و جنبه های مهم فرهنگی (فضاهای فرهنگی، نیازهای آموزشی و ...) تحت تاثیر در هنگام احداث و راه اندازی پروژه؛

بررسی و شناسایی ابعاد و جنبه های مهم روانشناختی (فشار روانی، اضطراب و ناراحتی اعصاب) تحت تاثیر در هنگام احداث و راه اندازی پروژه ؛

بررسی و شناسایی تاثیرات واقعی ساخت و بهره برداری از پروژه بر ترافیک، حوادث، سوانح و تخلفات/ قوانین و مقررات رانندگی،

بررسی و شناسایی تاثیرات واقعی ساخت و بهره برداری از پروژه بر تراکم و جابجایی جمعیتی؛

ارائه راهکارهایی برای رفع یا کاهش پیامدهای اجتماعی، فرهنگی و روانشناختی منفی موقت و پایدار ناشی از احداث پروژه ؛

ارائه راهکارهایی برای افزایش نسبی بهره وری و اثربخشی پروژه ؛

ارائه و ارزیابی راهکارها، گزینه ها و روش های جایگزین جهت احداث و اجرای طرح های مشابه شهری و طرح های توسعه پروژه ؛

تهیه و تدوین پیوست اجتماعی و فرهنگی و برنامه نظارتی آن.

ضرورت و اهمیت ارزیابی اجتماعی و فرهنگی

ترافیک در کلان شهرها موجب عدم دسترسی به فضاهای اجتماعی- فرهنگی، ایجاد مانع برای توسعه ابعاد اجتماعی و فرهنگی زندگی شهری، کاهش زمان مفید در انجام فعالیت های روزانه، ایجاد اضطراب و استرس و ... برای شهروندان است. به همین دلیل یکی از مهمترین عوامل تغییر در روش های حمل و نقل درون شهری جهت اصلاح فرهنگ ترافیکی و کاهش حجم و تمرکز ترافیک در مناطق مختلف، استفاده از دوچرخه و توسعه مسیرهای ویژه دوچرخه سواری است.

بررسی و سنجش پیامدهای اجتماعی و فرهنگی ایجاد شده در دوره احداث و بهره برداری از مسیر ویژه دوچرخه سواری برای ذینفعان مختلف و در چند بخش قابل بررسی است. کسبه و شاغلین بوستان؛ شهروندان ساکن در محلات مجاور یا با تأثیرپذیری بالا از احداث طرح؛ شهروندانی استفاده کننده از بوستان و فضاهای فرهنگی، ورزشی و تفریحی پارک، کارکنان، گروهها و مسیرها و فضاهایی که هم اکنون درگیر ساخت پروژه است.

با توجه به اینکه پروژه هایی مشابه مسیر ویژه دوچرخه سواری بوستان چیتگر در شهر تهران در دست بررسی و احداث است، نتایج این تحقیق می تواند کمک شایان توجهی در تعدیل و کاهش پیامدهای منفی و فشارهای ناشی از اجرای این پروژه ها در زمان احداث و افزایش بهره وری آنها در زمان راه اندازی نماید.

بدیهی است میزان تأثیر اجرای یک پروژه پس از به بهره برداری رسیدن کامل آن مشخص می شود، که این امر خود مستلزم هزینه کلان اجرای پروژه است و در صورتیکه نتایج اجرای یک پروژه مطابق با اهداف موردنظر نباشد یا دارای آثار منفی موقت یا پایداری باشد که اهداف مهم پروژه و اجتماع و فرهنگ را تحت تأثیر خود قرار دهد برگشت از آن وضعیت، امکان پذیری کمتری خواهد داشت و ضرر و زیان گزافی به بار خواهد آمد. لذا ایجاب می نماید و ضرورت دارد که مطالعات ارزیابی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی این پروژه در زمان اجرا و بهره برداری بعمل آید.

سوالات اساسی اتا در طرح

در بررسی و ارزیابی طرح و پروژه مسیر ویژه دوچرخه سواری با رویکردی اجتماعی- فرهنگی، سؤالات زیر مطرح است:

اثرات و پیامدهای اجتماعی- فرهنگی ایجاد مسیر ویژه دوچرخه سواری در سطح محله، ناحیه و منطقه کدام است؟

تا چه اندازه در طراحی و اجرای پروژه به اثرات و پیامدهای اجتماعی- فرهنگی توجه شده است؟

چه بخشی از اثرات و پیامدهای اجتماعی- فرهنگی در طراحی پروژه پیش‌بینی شده است؟

چه راهکارهای جهت پیشگیری و یا مقابله با اثرات و پیامدهای اجتماعی- فرهنگی منفی و احتمالی ایجاد پروژه لحاظ شده است؟

۳-۱- کدام بخش از گروه‌های ساکن یا فعال در محدوده پروژه، بیشتر از سایرین متحمل خسارت ناشی از احداث پروژه شده‌اند؟

۳-۱- میزان خسارت و عوارض منفی ناشی از احداث پروژه برای گروه‌های مختلف مردمی و سازمانی مناطق اطراف پروژه چگونه است؟

زمان، اهمیت و دامنه اثرات اجتماعی- فرهنگی ناشی از اجرا و بهره برداری از پروژه چگونه است؟

راهکارهای پیشنهادی ذینفعان برای جلوگیری و کاهش آثار و پیامدهای منفی و ناخواسته طرح چیست؟

راهکارهای بدیل و جایگزین برای پیامدهای طرح در ابعاد مختلف کدام است؟

سابقه مطالعاتی و تحقیقاتی موضوع و ارزیابی اجتماعی و فرهنگی آن در ایران و جهان

در کشورهای در حال توسعه ارزیابی اثرات اجتماعی بطور معمول به صورت خاص و با اهدافی مانند کاهش فقر و یا بهبود و توسعه موقعیت زنان مورد توجه قرار گرفته است. در اکثر کشورهای توسعه یافته ارزیابی اقتصادی و سپس ارزیابی زیست محیطی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و ارزیابی اجتماعی عملاً صورت نمی پذیرد. تا جایی که برخی حوادث اهمیت مطالعات اجتماعی را بخوبی نشان داد. بطور مثال زمانی که در سال ۱۹۹۰ خط لوله آلاسکا که مطالعات ارزیابی زیست محیطی و اجتماعی را نیز پشت سر گذاشته بود صدمه دید و تحت تاثیر آن فاجعه بزرگ زیست محیطی و اجتماعی به بار آورد، زندگی بیش از ۴۲ هزار کارگر در جوامع محلی آن دچار مشکل گردید و علایمی از بروز یک فاجعه اجتماعی ظاهر شد. در اینجا بود که اولین جرعه های ارزیابی اثرات اجتماعی پروژه ها ظاهر گردید. (معراج براتی، کارشناس ارشد خطوط ریلی دانشگاه علم و صنعت)

۴-۶-۲) پیشینه تحقیق در داخل کشور

تاریخچه مطالعات مسیر ویژه دوچرخه سواری بوستان چیتگر:

پارک چیتگر قدمتی ۴۰ ساله دارد و نهال های کوچک آن، توسط سازمان جنگل ها و مراتع کاشته شد، که با مساحت تقریبی ۱۴۵۰ هکتار از مرکز جذب جمعیت جهت گذراندن اوقات فراغت ساکنان شهر تهران بوده است. اما به دلایل مختلف، از جمله عدم استقرار کاربری های تفریحی مناسب و امنیت استفاده، بهره برداری دائمی از آن میسر نبوده است. از زمانی که مدیریت پارک به شهرداری تهران واگذار شد، با احداث امکانات

رفاهی-تفریحی تحولاتی در آنجا رخ داد. احداث پیست دوچرخه‌سواری، غرفه‌ها و آلاچیق‌های زیبا، کاشت گل‌های رنگارنگ، برگزاری مسابقات فرهنگی، ورزشی و ... این پارک را کم‌کم از طبیعت بکر خود خارج و به مکانی تفریحی و تفرجگاهی مبدل ساخت. در سال ۷۹ این پارک مشخصاً به شهرداری منطقه ۲۲ واگذار و ساماندهی پارک چیتگر در دستور کار حوزه‌های مختلف قرار گرفت و شهرداری این منطقه نیز در نوسازی و تکمیل امکانات فرسوده پارک، تلاش‌های وافر و بی‌خردی به خرج داده است.

نتایج تحقیقی که در سال ۱۳۸۸ توسط شرکت راهبرد اندیشه آپاما در خصوص بوستان چیتگر انجام شده است. نشان می‌دهد که ۷۴/۹ درصد از پاسخگویان اعلام کرده‌اند که از پیست دوچرخه‌سواری استفاده کرده‌اند و ۲۵/۱ درصد از آن استفاده نکرده‌اند. لذا از یافته‌های این تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که با توجه به متقاضیان زیاد این ورزش هوازی و همگانی، توسعه و اختصاص فضاهای بیشتری برای احداث مسیرهای ویژه دوچرخه‌سواری در سطح بوستان جنگلی چیتگر و سایر فضاها و اماکن شهر تهران ضروری می‌باشد.

نتیجه‌گیری

ورزش و فعالیت‌های تفریحی همواره جزء تکمیلی زندگی فرد و خانواده در طی اعصار و تمدن‌های گوناگون انسان بوده و هست. ورزش از منظر اوقات فراغت، برای اعضای خانواده خرسندی و لذت و شادی به ارمغان آورده است و نیز سلامت جسمی و آسایش روانی و اجتماعی برای افراد و تأمین بهداشت و سلامتی و زندگی سالم به عنوان یکی از دستاوردهای ورزش تأثیر ارزنده‌ای داشته است. بدون تردید، پی‌ریزی یک جامعه سالم و بانشاط در گرو سلامت روحی و جسمی اعضای جامعه می‌باشد. مجتمع ورزشی چیتگر به دنبال محقق ساختن تأثیرات عنوان شده می‌باشد.

گروه‌های ذی‌نفع در این پژوهش عبارتند از:

- تیم‌های ورزشی که به صورت حرفه‌ای از امکانات این مجتمع استفاده می‌کنند.

- کارکنان بخش‌های خصوصی و سازمان‌های دولتی که به صورت دوره‌ای یا هفتگی از امکانات این مجتمع استفاده می‌کنند.
- کارکنان شهرداری و بوستان چیتگر.
- ساکنین محلات همجوار پارک چیتگر.
- مراجعه‌کنندگان بوستان چیتگر.
- مربیان ورزشی.

پیامدهای مثبت

افزایش رضایت خاطر مراجعه‌کنندگان پارک، افزایش مراجعه‌کنندگان پارک و گروه‌های ورزشی، افزایش کیفیت و کمیت مسابقات ورزشی، رضایت‌مندی سازمان‌ها و ارگان‌ها و افزایش تعاملات با مجموعه شهرداری، افزایش فرهنگ ورزشی، ارتقاء سلامت جسمی و روانی، افزایش مشارکت‌های ورزشی، ایجاد گروه‌های دوستی ورزشی، ارتقای سرانه ورزشی ناحیه، منطقه و پارک، تنوع بخشی به فعالیت‌های ورزشی و تفریحی پارک، افزایش مشارکت‌های ورزشی، افزایش روحیه همکاری، افزایش حضور در مراسم‌ها و همایش‌ها به صورت داوطلبانه افزایش آگاهی و اطلاع‌رسانی، افزایش مشارکت‌های عمومی، افزایش روحیه همکاری، تأثیر احداث پیست دوچرخه سواری در افزایش روحیه همکاری و کارهای مشارکتی، تأثیر مجتمع در استحکام روابط اجتماعی و پر کردن اوقات فراغت مردم.